

גיליון הורים פרשת נח

הורים יקרים,

בפרשת נח מספר נושאים מרכזיים: נח ודור המבול, תיבת נח – ההכנות, המבול, היציאה מהתיבה, הציווים, קשת בענן, תפוצות הגויים ודור הפלגה, עשרה דורות מנח עד אברהם

לקראת השבת מצורפים חמישה סיפורים/מדרשים:
סיפור א' – לא נחתם גזר דינם של דור המבול אלא על הגזל שגזלו לשם הנאה מדרש ב' – מעשה נטיעת הכרם של נח
סיפור ג' – ומוֹרְאָכֶם וְחַתְּמֶם יִהְיֶה עַל כָּל-חַיַּת הָאָרֶץ – על אור החיים הקדוש מדרש ד' – מעשה אברהם והפסלים
סיפור ה' – כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד מומלץ לספר את הסיפורים עם המסר מוכן מראש ולהרחיב ולהתאים לצורך של הילדים במשפחה שבוע טוב ושבת שלום

סיפור א' לשולחן שבת

על הפסוק "כִּי מְלֹאָה הָאָרֶץ חֲמָס מִפְּנֵיהֶם" מביא רש"י עפ"י הגמרא בסנהדרין קח. "שלא נחתם גזר דינם אלא על הגזל" מאחר שבני דור המבול לא היו חסרים טובה אחת מן הטובות שישנם בעוה"ז, נמצא שלא גזלו מחברייהם לצורך מחייתם אלא עשו כן מרעות הלב בלבד. גניבה לשם גניבה וגזלה לשם גזלה, ולכך לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל. ומביא "הבן איש חי" רבינו יוסף חיים משל לגנב שנתפס במחתרת והובא בפני המלך לחרוץ משפטו. גזר עליו המלך גזר דין מות בתליה על עץ. ראה הגנב כי כלתה אליו הרעה מאת המלך, לכן פתח פיו בחכמה, ויאמר אל המלך: אדוני המלך ירום הודו! ככל אשר גזר עלי המלך הריני מקבל עלי באהבה. אך בקשה אחת לי מאת המלך לפני מותי! ויאמר המלך: מה בקשתך ותען. ויאמר הגנב: ישנה חכמה נפלאה שאין אדם על פני כדור הארץ יודע לעשותה מלבדי וחבל שחכמה נפלאה זו תרד עמי שאולה. על כן נפשי בבקשתי ללמדה את המלך כדי שישאר לחכמה זו זכר בעולם ולא תאבד. וישאל המלך: מהי חכמה נפלאה זו? ויען הגנב: יודע אני לזרוע זרע באדמה אחר הכנה מסוימת וכעבור זמן קצר ויוצא פרח ויצץ ציץ ויגמול שקדים. אמר המלך: בוא נצא אל גינת ביתך המלך ושם נראה את גודל חכמתך ובינתך לעיני כל השרים. ביקש הגנב סממנים מסויימים ועפ"י הוראת המלך מיד הובאו לפניו. שחק הגנב את הסממנים עירבב אותם הניחם בתוך ספל מים ולתוכם נתן את הגרעין הפלאי. כשהכל מוכן ומזומן אמר הגנב כעת צריך להכניס את הגרעין באדמה, אך בכדי שיפעל את פעולתו צריך להכניסו אדם שידי לא נגעו מעולם בגזל או בגניבה. אם יזרע בידי נקי כפיים ובר לבב וראו זה פלא, אך אם גנב ואפילו פעם אחת לא תצליח הסגולה לפעול והגרעין נבול יכול. ומכיון שגנבתי ונתפסתי במחתרת איני יכול לעשות פעולה זו ולכן בקשתי שהמשנה למלך יתחב את הגרעין באדמה! ויאמר המשנה למלך: לא אסתיר מכם, כי בהיותי נער אבי היה שולח אותי לקניות ומפקיד בידי סכום כסף, הייתי עורך את הקניות ואומר לאבי שהקניות עלו סכום גבוה מסכום הקניה ואת הכסף הנותר הייתי משלשל לתוך כיסי וסרה העודף נשאר ברשותי. אמנם נער הייתי וצעיר לימים לכן הורתי היתר לעצמי כי על אבי מוטל עול פרנסתי והרי הוא עצם מעצמי ובשר מבשרי וכיס אחד לנו. לכן חוששני שסגולה זו לא תפעל בידי שהרי איני נקי כפיים. פנה הגנב אל שר האוצר, ואמר לו: כבודו יכניס את הגרעין לתוך האדמה! ויען שר האוצר ויאמר: הרי הדבר גלוי וידוע שכל חשבונות הממלכה מסורים בידי ושגיאיות מי יבין. הרי אני מגלגל בשנה מחזור של מליארדי דולארים שמא טעיתי בחשבון וחייבתי את קופת אוצר המלך אשר לא כדת, ולכן איני יכול לעשות סגולה זו. בלית ברירה פנה הגנב אל המלך, ויאמר: א"כ המלך בכבודו ובעצמו יואל נא לתחוב את הגרעין באדמה! ויאמר המלך: את חטאי אני מזכיר היום, בהיותי נסיך קט ראיתי בכספת של אבי המלך מחרוזת פנינים יפה להפליא חמדתי אותה בלבי וממחשבה למעשה לקחתי אותה לעצמי בלא רואים, לכן גם ידי אינן נקיות דיו. אז פתח הגנב פיו בחכמה ויאמר אל המלך: אדוני המלך! שר האוצר שלך הודה שידי אינם נקיות, המשנה למלך הודה שגנב מאביו כסף, ואף המלך בכבודו ובעצמו אמר שחמד וגנב מחרוזת מאביו. א"כ למה יצא הקצף ותחרוץ את משפטי למיתתה על גנבתי, ואנכי לא גנבתי מתוך חמדה ותאוה אלא מחמת העניות שלחצה אותי ושלחתי את ידי למלא את נפשי הרעבה! וכבר אמר החכם מכל אדם: "לא יבוזו לגנב כי יגנוב, למלא נפשו כי ירעב" (משלי ו ל). ויבוש המלך ויבן כי עשה הגנב בחכמה ויחון אותו וישלחהו לחפשי. לעומת זאת, "דור המבול" גנב וגזל לשם הנאה.

מדרש ב' לשולחן שבת

מובא במדרש תנחומא (נח, יג) על מעשה נטיעת הכרם של נח ביציאה מהתיבה. קשבא נח לטע כרם, בא שטון ועמד לפניו. אמר לו: מה אתה נוטע? אמר לו: כרם. אמר לו: מה טיבו? אמר לו: פרותיו מתוקים, בין לחים בין יבשים, ועושין מהן יין המשמח לכבות. אמר לו שטון, בא ונשתתף שנינו בכרם זה. אמר לו: לחיי. מה עשה שטון? הביא כבש והרגו תחת הגפן, אחר כך הביא ארי והרגו שם, ואחר כך הביא חזיר והרגו, ואחר כך הביא קוף והרגו תחת הכרם והטיפו דמן באותו הכרם והשקוהו מדמיהן. רמז לו, שקדם שישתה אדם מן היין, הרי הוא תם ככבש זו שאינה יודעת כלום, וכרחל לפני גוזזיה נאלמה. שתה פהגן, הרי הוא גבור פארי ואמר אין כמותו בעולם. פיון ששתה יותר מדי, נעשה כחזיר מתלקלף במי רגלים ובדבר אחר. נשתפר, נעשה כקוף עומד ומרקד ומשחק ומוציא לפני הכל נבלות הפה, ואינו יודע מה יעשה.

צריך להבחין במלאכתו המיוחדת של השטן שמתלבש לעיתים בדברים טובים שצריך לעשותם אך אנו עלולים למצוא את עצמנו במסלול המוביל אל החטא. לכן כל ילד חייב להיות עירני להתנהגות חבריו ולדבוק בחברים שיסייעו לו להתרומם מעלה ולא חלילה ליפול מטה בעצת היצר הרע.

סיפור ג' לשולחן שבת

לאחר המבול כתוב בפרשה "ומראַקם וחתקם יקה על כל-חַיַת הָאָרֶץ ועל כל-עוף השָׁמַיִם..... ובכל-דגֵי הַיָּם בְּיַדְכֶם נָתַנּוּ" (ט, ב). ומובא בגמרא (שבת קנא) : "רבי שמעון בן אלעזר אומר, תינוק בן יומו חי, אין צריך לשמר מן החולדה ומן העכברים ועוג מלך הבשן מת צריך לשמר מן החולדה ומן העכברים, שנאמר "ומראַקם וחתקם יקה על כל-חַיַת הָאָרֶץ וגו'" כל זמן שאדם חי אימתו מוטלת על הבריות וכיון שמת בטלה אימתו "

ומסופר על אור החיים הקדוש (ר' חיים בן עטר) שפעם אחת מושלה של העיר סאלי עמד להשיא את בתו ובקש לתפור לה בגדים מיוחדים שאת מלאכת השזירה המיוחדת ידע רבם של היהודים אור החיים. המושל ציוה את עבדיו לבקש מהרב לבצע את המלאכה וכשבאו השליחים לאור החיים סירב בטענה שהוא כבר הרוויח די מחייתו לחודש זה וכעת הוא עוסק בלימוד תורה. השליחים הגדהמים הסבירו לו זאת שוב וציינו שהוא מסתכן מאוד, אבל הרב ענה: "כבר שנשבעתי על דבר זה". אמרו לו אם כן בא עמנו למושל. הרב לא התרגש נשאר שלו, עטה על גופו את מעילו העליון, נטל את טליתו, תפילין, וספר תהילים והתלווה אל השליחים.

לבינתיים הודיעו השליחים למושל על "חוצפתו" של הרב. המושל בזעמו הגדול על הרב, ציווה להשליך אותו לגוב האריות שלא אכלו כמה ימים. והנה כשהתקרבו לכלוב של האריות נשמע נהמותיהם של האריות המורעבים. מיד הובילו את הרב לדלת צדדית ודחפו אותו פנימה בשמחה גדולה שהנה רבם הגדול של היהודים בעוד כמה דקות ימות. אור החיים הקדוש לא הראה שום אות פחד ומיד התיישב על הרצפה והתחיל לומר מזמורי תהילים בנחת. והנה זה פלא, כל האריות נתקבצו סביבו מכשכשים בזנבם ושום איוושה אינה בוקעת מלועם, כולם הסתכלו בתדהמה ובמיוחד המושל שהיה כולו באימה ופחד, כולו רוטט וציוה לשחרר את הרב, ואף העניק לו מתנות הרבה וביקש ממנו סליחה.

מדרש ד' לשולחן שבת

תחילת מלחמתו של אברהם בעובדי הפסלים:

פעם אחת היה צריך תרח ללכת והושיב את אברהם בנו למכור במקומו. הגיע אדם לחנות לקנות אמר לו אברהם: "בן כמה אתה?" אמר לו: "בן חמישים או שישים" אמר לו אברהם: "אוי לאותו אדם שמשתחוה לבן יום. התבייש אותו אדם והלך לו. לאחר מכן הגיעה אישה ובידה קערת סולת. אמרה לאברהם – קח תניח בפני הפסלים. לקח אברהם מטה ושבר את כל הפסלים ושם את המטה ביד הפסל הכי גדול. כאשר הגיע אביו שאל אותו: "מה קרה לכל הפסלים?" ענה לו אברהם: "לא אשקר לך. באה אישה אחת והביאה קערת סולתוביקשה ממני להגיש להם. הגשתי להם וכל פסל אמר שהוא הראשון שיאכל. קם הפסל הגדול הזה שהיה ביניהם לקח את המקל ושבר את כולם. אמר לו תרח: אתה משטה בי? הם יכולים בכלל? השיב לו אברהם "ישמעו אנניך מה שפיך אומר". לקח תרח את אברהם ומסרו למרוד.

אמר לו נמרוד נשתחוה לאש? אמר לו אברהם "נשתחוה למים שמכבים את האש". אמר לו נשתחוה למים? השיב אברהם נשתחוה לעננים שמורידים את המים. אמר לו נשתחוה לעננים? השיב אברהם נשתחוה לרוח שמפזרים את העננים. אמר לו אז נשתחוה לרוח. השיבו אברהם נשתחוה לאנשים שמסוגלים לעמוד בפני הרוח. אמר לו נמרוד אתה משחק איתי במילים? אני איני משתחוה אלא לאש והרי אני משליכך בתוכו ויבוא האלוהים שאתה משתחוה לו ויצילך ממנו. היה שם הרן שהתלבט: "אם ינצח אברהם אז אני אהיה עם אברהם ואם ינצח נמרוד אומר שאני עם נמרוד. כיוון שירד אברהם לכבשן האש ונצל, שאלו את הרן: עם מי אתה? השיב להם – אני עם אברהם. מיד השליכוהו לאש ונשרף. (תרגום מדרש רבה פרשה לח)

סיפור ה' לשולחן שבת

במדרש רבה בסוף פרשת נח מובא הסיפור על אברהם אבינו ששבר את הפסלים של תרח אביו (הובא לעיל). אברהם אבינו נתן לכל אחד מאיתנו את הכח להילחם בדעות שגויות ומקולקלות גם אם נראה שרוב האנשים חושבים אחרת. על אברהם אבינו נאמר במדרש: "רבי יהודה אומר: כל העולם כולו מעבר אחד והוא מעבר אחד" (בראשית רבה מב ח)

מספרים על הגאון רבי יונתן אייבשיץ, שפעם אחת נקרא אל המלך, שם עמד הכומר ושאל: "מה כוונת הכתוב: 'אחרי רבים להטות'?", הרב הסביר שכאשר יש מחלוקת בין החכמים צריכים אנו לפסוק כדעת הרוב. אמר לו הכומר: "אם כן, צריכים כל היהודים להתנצר, כי אנו הנוצרים רוב, והיהודים צריכים ללכת אחר הרוב". המלך אמר לרב שיש לו שהות של שבוע ימים כדי לענות תשובה משביעת רצון, ואם לא, היהודים יוכלו לבחור אם להתנצר או להיות מגורשים מארצו בעירום ובחוסר כל. ביום ראשון, כאשר המלך, הכומר והעם היו בבית תיפלתם, עמד הרב מחוץ לכנסייה, הסתכל לשמיים והוציא מפיו קולות התפעלות. כאשר המלך והכומר ראו אותו, הם ניגשו אליו ושאלו על מה הוא מסתכל. רבי יונתן השיב: "זהו רגע היסטורי, המלאכים כעת משוררים ומנגנים שירות ותשבחות למלך מלכי המלכים הקב"ה, שערי הרקיע נפתחו ויש רשות לחלק מבני האדם לראותם וליהנות מצלילי נגינתם. הנה, שם המלאך רפאל מנגן בכינור, בצד ימין רואים בבירור את המלאך מיכאל מנגן בעוד וקנן, המלאך אוריאל בנבל ועוגב, גבריאל על התופים ויש עוד כמה מלאכים, אותם איני מכיר אבל הם מנגנים מאוד יפה... הטו אוזן, התבוננו ותתענגו..." המלך והכומר התביישו להודות שהם לא זכו להימנות עם אותם בני האדם להם ניתנה הרשות ליהנות מהמחזה האור קולי, ולכן גם הם הרימו ראשם לשמים, השמיעו קולות של התפעלות ועשו את עצמם נהנים ממוסיקה ערבה של הרמוניה נפלאה. אנשים נוספים שהיו בסביבה ראו את המלך, הכומר ורב היהודים מתבוננים לשמים ומתפעלים. הם שאלו מה מתרחש, והכומר התנדב להסביר שכעת ניתן לראות ולשמע את נגינת המלאכים, ומי שאינו מסוגל לראות זאת, הוא כנראה רשע וחוטא. מהר מאוד התאספו במקום מאות "צדיקים" שראו, שמעו והתפעלו... אז ביקש הרב לדבר עם המלך והכומר ביחידות, מחוץ להתקהלות. הם עלו על גבעה קטנה, ואז הרב שאל אותם בכנות: "האם אתם באמת רואים ושמעתם את ניגון המלאכים?", הם הסמיקו, אבל המלך הודה ואמר: "האמת היא שלא ממש...", אז גם הכומר הודה שלא ראה ולא שמע כלום, אבל אין זה אומר כלום כי בדיוק נגמרה לו הסוללה במכשיר השמיעה...

אז גם רבי יונתן הודה ואמר: "האמת היא שגם אני לא ראיתי ולא שמעתי כלום, אבל מה אומר ומה אני? הרי לפנינו מאות אנשים שמסתכלים לשמים ומתענגים על צלילי ניגון המלאכים... הם רוב ואנו מיעוט, אולי הם צודקים ובאמת נפתחו שערי הרקיע וניתן לראות את המלאכים מנגנים ושרים?" המלך והכומר הבינו את הרמז, הם קיבלו תשובה משביעת רצון וביטלו את הגזירה שהייתה על היהודים.

המסר לילדים - לא כל דבר שהרוב עושה או חושב באמת נכון אלא אנו צריכים לדבוק בתלמידי חכמים שילמדו אותנו להבחין בדעות הנכונות גם אם אנו נהיה במיעוט.

מתכוננים לפרשת תשובות לשאלות :

נח ודוד המבול (ו, ט"ג)

פרשת בראשית הסתיימה לאחר חטאם של בני האדם והחלטתו של הקב"ה "אֶמְחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה...". הפרשה נפתחת בתיאור של נח "אִישׁ צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו".

1. מדוע נכתב "צַדִּיק תָּמִים הָיָה בְּדֹרֹתָיו" ולא נכתב "בדורו"? (רש"י, ו, ט) יש חלק מרבתינו שהיו דורשים אותו לשבח וחלק לגנאי. לשבח שגם אם היה בדורו צדיקים אז הוא היה יותר צדיק מהם. ולגנאי שרק לפי דורו היה צדיק ושם היה בדורו של אברהם לא היה שווה כלום

2. מה ההבדל בין מה שכתוב "את האלקים התהלך נח" לבין מה שנאמר באברהם: "אשר התהלכתי לפניו" ? (רש"י, ו, ט) באברהם נאמר 'אשר התהלכתי לפניו'. נח היה צריך סעד לתומכו. אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו
3. על הפסוק "כי השחית כל בשר את דרכו על הארץ" מלמדים אותנו חז"ל שאפילו בעלי החיים חטאו בדור המבול. על מה נחתם גורלם של דור המבול ? (רש"י, ו, יא) לא נחתם גור דניס אלא על הגזל

תיבת נח (ו, יד-ז, ט)

הקב"ה מצווה את נח לבנות תיבה גדולה לקראת עונשם של דור המבול.

1. כמה זמן נמשכה בניית התיבה, ומדוע ? (רש"י, ו, יד) הרבה ריוח והצלחה לפניו, ולמה הטריחו בבנין זה, כדי שיראוהו אנשי דור המבול עוסק בה ק"כ שנה, ושואלין אותו מה זאת לך, והוא אומר להם עתיד הקב"ה להביא מבול לעולם, אולי ישובו
2. ממה היתה עשויה התיבה ? (ו, יד) עצי גפר
3. מהו החומר הנקרא בתורה "כפר" ? (רש"י, ו, יד) זפת
מתאר המדרש: "עשה לך תבת עצי גפר, אמר רב הונא בשם רבי יוסי, מאה ועשרים שנה היה מתרה הקדוש ברוך הוא בדור המבול, שמה יעשו תשובה. כיון שלא עשו תשובה, אמר לו: עשה לך תבת עצי גפר. עמד נח ועשה תשובה ונטע ארזים. והיו אומרים לו, ארזים אלו למה? אמר להן, הקדוש ברוך הוא מבקש להביא מבול לעולם, ואמר לי לעשות תבה, כדי שאמלט בה אני ובייתי. והיו משחקין ממנו ומלעיגין בדבריו. והיה משקה אותן ארזים והן גדליו. והיו אומרים לו: מה אתה עושה? ומשיב להן כענין הזה, והיו מלעיגין עליו. לסוף ימים קצצו והיה מנסרו, והיו אומרים לו: מה אתה עושה. ואומר להן כן, והיה מתרה בהן. כיון שלא עשו תשובה, מיד הביא עליהן מבול, שנאמר: וימח את כל היקום"
4. הקב"ה מצווה את נח לבנות "עשה לך תבת עצי גפר". מהו גפר? (רש"י ו, יד) עצי גופר. כך שמו, ולמה ממין זה, על שם גפרית, שנגזר עליהם להמחות בו
5. מהי המילה הנרדפת ל"קנים" ? (רש"י, ו, יד) מדורים
6. בשביל מי בנה נח "קנים" בתיבה ? (רש"י, ו, יד) לכל בהמה וחייה
7. מדוע ציווה ה' את נח לצפות את התיבה מבפנים ומבחוץ "וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר" ? (רש"י ו, יד) בתיבתו של משה, על ידי שהיו המים תשים, דיה בחומר מבפנים וזפת מבחוץ, ועוד כדי שלא יריח אותו צדיק ריח רע של זפת, אבל כאן, מפני חוזק המים זפתה מבית ומבחוץ
8. מה היו ארכה ורחבה של תיבת נח? (ו, טו) שלש מאות אמה ארך התבה חמשים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה
9. כתוב בפסוק "צהר תקעשה לתבה ואל אמה תכלנה מלמעלה" מה פירוש המילה "צהר" ? (רש"י, ו, טז)
א. חלון
ב. אבן טובה המאירה להם
10. כמה קומות בנה נח בתיבה ? (ו, טז) שלוש
11. מי היה גר בכל קומה בתיבה ? (רש"י, ו, טז) תחתים שנים ושלשים. ג' עליות זו על גב זו, עליונים לאדם, אמצעים למדור, תחתים לזבל
12. מהם שלושת המילים המסבירות את המילה "מבול" ? (רש"י, ו, יז)
א. שבלה את הכל ב. שבלבל את הכל ג. שהוביל את הכל מן הגבוה לנמוך
13. מי מבני האדם נכנס עם נח לתיבה ? (ו, יח) אשתו, בניו, ונשות בניו.
14. מדוע היה צריך ה' לכרות ברית עם נח ? (רש"י, ו, יח) ברית שהפירות לא ירקבו ויתעפשו בזמן המבול ושלא יהרגו אותו הרשעים בדורו

15. כיצד ידע נח איזה מבין בע"ח להכניס לתיבה ? (רש"י. ו, כ) אותן שדבקו במיניהם ולא השחיתו דרכם, ומאליהם באו, וכל שהתיבה קולטתו הכניס בה
16. מדוע אומר הקב"ה לנח "צדיק" ולא אומר לו "תמים" ? (רש"י. ז, א) אומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו
17. השלימו: " מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה ומן הבהמה אשר לא טהרה הוא שנים איש ואשתו" (ז, ב)
18. כיצד ידע נח איזו בהמה טהורה, הרי עדיין לא ניתנה התורה לעם ישראל ? (רש"י. ז, ב) למדנו שלמד נח תורה
19. מדוע נכנס נח לתיבה שבעה ימים לפני תחילת המבול ? (רש"י. ז, ד) היו שבעת ימי אבל של מתושלח הצדיק שחס על כבודו ועכב את הפורענות
20. הקב"ה מבשר לנח "כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הארץ ארבעים יום וארבעים לילה ומחיתי את כל היקום". מה לומדים מהכתוב בפסוק "..... מפני מי המבול" ? (רש"י. ז, ז) אף נח מקטני אמנה היה, מאמין ואינו מאמין שיבא המבול, ולא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים

המבול (ז, יח, יד)

הקב"ה מקיים את הבטחתו להחריב את היקום שברא ומוריד מבול על הארץ.

1. על מי נאמר בפסוק שנבקעו, ועל מי נאמר שנפתחו ? (ז, יא) כל מעיינות תהום רבה נבקעו וארובות השמים נפתחו
2. מה ההבדל בין מה שכתוב בפסוק יב: " וַיְהִי הַגֶּשֶׁם " ובין מה שכתוב בפסוק יז: " וַיְהִי הַמַּבּוּל " ? (רש"י. ז, יב) בתחילת הוריד הקב"ה גשם ברחמים שאם יחזרו בתשובה יהיו גשמי ברכה. כשלא חזרו היו למבול
3. מדוע סגר ה' את התיבה עבור נח ? (רש"י. ז, טז) הקב"ה הגן על התיבה שלא ישברו אותה. הקב"ה הקיף את התבה בדובים ואריות שהרגו כל מי שהתקרב אליה
4. במשך כמה ימים ירדו מי המבול על הארץ ? (ז, יז) ארבעים יום
5. בכמה אמות היו המים גבוהים יותר מההרים ? (ז, כ) טו' אמות
6. אלו בעלי חיים היו מחוץ לתיבה ולא מתו במבול ? (רש"י. ז, כב) דגים שבים
7. מי היה מחוץ לתיבה ולא מת מהמבול ? (בעל הטורים. ז, כג) עוג
8. אלו קשיים היו לנח בתיבה שלומדים מהמילים "אף נח" ? (רש"י. ז, כג) ומדרש אגדה, גונח וכוהה דם מטורח הבהמות והחיות. ויש אומרים שאיחר מזונות לארי והכישו,
9. באיזה תאריך במדויק נחה התיבה על הארץ ? (רש"י. ח, ד) יד' בסיון (החודש השביעי מכסלו)
10. באיזה תאריך במדויק המים ירדו מגובה ההרים ? (רש"י. ח, ה) ראש חודש אב
11. באיזה תאריך פתח נח את חלון התיבה ? (ח, ו) ארבעים יום אחרי שנחה על ההרים בעשירי באלול
12. את מי שלח נח לבדוק האם יבשו המים ? (ח, ז) הערב
13. על מי נאמר: " וַיֵּצֵא יֵצוּא וְשׁוֹב " ? (ח, ז) הערב
14. מה עשה העורב אחרי שיצא מן התיבה ? (רש"י. ח, ז) הולך ומקיף סביבות התיבה, ולא הלך בשליחותו
15. לאיזו שליחות היה מיועד העורב ? (רש"י. ח, ז) מוכן היה העורב לשליחות אחרת, בעצירת גשמים (צ) בימי אליהו, שנאמר והעורבים מביאים לו לחם ובשר
16. מדוע הביאה היונה עלי זית דוקא ? (רש"י. ח, יא) אמרה יהיו מזונותי מרורין כזית בידו של הקב"ה, ולא מתוקין כדבש בידי בשר ודם
17. מה היה משך הזמן מתחילת המבול ועד ליציאת נח מהתבה ? (רש"י. ח, יד) שמשפט דור המבול שנה תמימה היה

היציאה מהתיבה, הציוויים, קשת בענן (ח, ט-ט, כט)

1. מהו הדבר הראשון שעשה נח מיד עם צאתו מהתיבה ? (ח, כ) ויעל עלת במזבח
2. מאיזה גיל נכנס באדם היצר הרע ? מאיזו מילה בפסוק לומדים זאת ? (רש"י, ח, כא) מנעריו כתיב, משננער לצאת ממועי אמו נתן בו יצר הרע
3. כיצד לומדים שהקב"ה נשבע כשאמר שלא יוסיף "להכות את כל חי" ? (רש"י, ח, כא) **לא אסף. ולא אסף.** כפל הדבר לשבועה, (ו) הוא שכתוב אשר נשבעתי מעבור מי נח
4. מה משמעות המילה "חַתָּכֶם" ? (רש"י ט, ב) ואימתכם, שכל זמן שתינוק בן יומו חי, אין אתה צריך לשומרו מן העכברים, עוג מלך הבשן מת, צריך לשומרו מן העכברים
5. איזה מאכל התיר ה' לנח לאכול אחרי המבול ? (רש"י ט, ג) שלא הרשיתי לאדם הראשון בשר אלא ירק עשב, (ל) ולכם, כירק עשב שהפקרתי לאדם הראשון, נתתי לכם את כל
6. מדוע נאמר "פרו ורבו" בפרק ח פסוק יז, ונאמר שוב בפרק ט פסוק ז ? (רש"י ט, ז) הראשונה לברכה וכאן לצווי ולפי מדרשו, להקיש מי שאינו עוסק בפריה ורביה לשופך דמים
7. איזו אות נתן ה' לנח שלא יבוא עוד מבול על הארץ ? (ט, יג) אֶת קִשְׁתִּי נֹתַתִּי בְּעָנָן
8. כיצד קשור רבי שמעון בר יוחאי לפרשתנו ? (רש"י ט, יב) נכתב חסר, שיש דורות שלא הוצרכו לאות, (ר) לפי שצדיקים גמורים היו, כמו דורו של חזקיהו מלך יהודה, ודורו של רבי שמעון בן יוחאי
9. מהי הפעולה השנייה שעשה נח ביציאתו מן התיבה ? (ט, כ) וישע פָּרָם
10. מאיפה היו לנח זמורות כדי לטעת כרם ? (רש"י ט, כ) כשנכנס לתיבה הכניס עמו זמורות ויחורי (ב) תאנים
11. מה קרה לנח לאחר ששתה יין ? (ט, כא) וישכר
12. לאחר שנח שותה יין, הוא נרדם בצורה לא צנועה באוהל, וחם הבן הקטן של נח ראה ויצא לספר לאחיו. והתורה מספרת על שם ויפת שנכנסו לכסות את אביהם. מדוע נאמר: "ויקח שם ויפת" בלשון יחיד, ולא "ויקחו" בלשון רבים ? (רש"י ט, כג) אין כתיב ויקחו אלא ויקח, לימד (ב"ר לו, ו.) על שם שנתאמץ במצוה יותר מיפת,
13. מה היה שכרם של שם ויפת על המעשה הטוב ? (רש"י ט, כג) לכך זכו בניו לטלית של ציצית, ויפת זכה לקבורה לבניו
14. מדוע כינתה התורה את חם "הקטן" ? (רש"י ט, כד) הפסול והבזוי
15. השלימו על פי הפסוק (ט, כה):
"ארור כנען עבד עבדים יהיה לאָחִיו
ברוך ה' אֱלֹהֵי שֵׁם יְהוָה כְּנָעַן עֶבֶד לָמוֹ
יפת אלהים וישפן בְּאֶהֱלֵי שֵׁם יְהוָה כְּנָעַן עֶבֶד לָמוֹ ."
16. איזה סוג של עבד יהיה כנען לשם ? (רש"י ט, כו) אף משיגלו (כ) בני שם, ימכרו להם עבדים מבני כנען

תפוצות הגויים ודור הפלגה (י, א-יא, ט)

1. על מי נאמר שהיה גיבור ציד לפני ה' ? (י, ח) נִמְרֹד
2. מדוע עזב אשור את מלכות נמרוד ? (רש"י י, יא) כיון שראה אשור את בניו שומעין לנמרוד, ומורדין במקום לבנות המגדל, יצא מתוכם
3. על מי נאמר "אָחִי יִפֶּת הַגְּדוֹל", על שם או על יפת ? הוכיחו (רש"י י, כא) איני יודע אם יפת הגדול, אם שם, כשהוא אומר שם בן מאת שנה וגו' שנתים אחר המבול, הוא אומר יפת הגדול, שהרי בן ת"ק שנה היה נח כשהתחיל להוליד, והמבול היה בשנת שש מאות שנה, נמצא שהגדול בבניו היה בן מאה שנה, (ר) ושם לא הגיע למאה עד שנתים אחר המבול
4. איזה דור נקרא "דור הפלגה" ? מדוע נקרא כך ? (רש"י י, כה) נתבלבלו הלשונות, ונפוצו מן הבקעה, ונתפלגו בכל העולם
5. כיצד לומדים שעבד היה נביא ? (רש"י י, כה) למדנו שהיה עבר נביא, שקרא שם בנו על שם העתיד
6. איזו שפה דיברו כל הארץ לפני מגדל בבל ? (רש"י יא, א) לשון הקודש

- מה היתה העצה והמחשבה של אנשי מגדל בבל ? (רש"י. יא, א) באו בעצה אחת ואמרו, לא כל הימנו שיבור לו את העליונים, נעלה לרקיע ונעשה עמו מלחמה. דבר אחר, על יחידו של עולם. דבר אחר ודברים אחדים, (ס"א דברים חדים) אמרו אחת לאלף ותרג"ו שנים הרקיע מתמוטט, כשם שעשה בימי המבול, בואו ונעשה לו סמוכות מדוע בנו את מגדל בבל מלבנים ולא מאבנים ? (רש"י. יא, ג) שאין אבנים בבבל שהיא בקעה
- איזו הלכה הקשורה לדיינים נלמדת מהפסוק: " וַיֵּרָד ה' לְרֵאֲתָא... " ? (רש"י. יא, ה) לא הוצרך לכך, אלא בא ללמד לדיינים, שלא ירשיעו הנידון עד שיראו ויבינו
- מדוע הזכירה התורה שהאנשים שבנו את המגדל הם " בְּנֵי הָאָדָם " ? (רש"י יא, ה) אלא בני מי, שמא בני חמורים וגמלים, אלא בני אדם הראשון, שכפה את הטובה ואמר האשה אשר נתתה עמדי, אף אלו כפו בטובה למרוד במי שהשפיעם טובה ומלטם מן המבול
- מה פירוש המילה " וַנִּבְלָה " ? (רש"י יא, ז) ונבלבל
- למי דיבר ה' כשאמר " הֲבָה " ? (רש"י יא, ז) בבית דינו נמלך מענותותו יתירה
- כיצד מנע הקב"ה את בניית המגדל ? (רש"י יא, ז) **לא ישמעו.** זה שואל לבנה וזה מביא טיט, וזה עומד עליו ופוצע את מוחו
- מדוע נאמר " וַיִּפֹּץ ה' אֶתָם ", ושוב נאמר " וּמָשַׁם הֶפְיָצָם ה' " ? (רש"י יא, ח"ט) **ויפץ ה' אותם משם.** בעולם הזה ומשם **הפיצם.** למד שאין להם חלק לעולם הבא
- מדוע נענשו דור המבול בעונש קשה יותר מדור הפלגה ? (רש"י יא, ט) וכי אי זו קשה של דור המבול או של דור הפלגה, אלו לא פשטו יד בעיקר, ואלו פשטו יד בעיקר להלחם בו, ואלו נשטפו ואלו לא נאבדו מן העולם, אלא שדור המבול היו גזלנים והיתה מריבה ביניהם, לכך נאבדו, ואלו היו נוהגים אהבה וריעות ביניהם, שנאמר שפה אחת ודברים אחדים, למדת ששנאו המחלוקת וגדול השלום

עשרה דורות מנח עד אברהם (יא, ילב)

- סדר את עשרת הדורות לפי הסדר:
1. שם. 2. אַרְפֶּכְשָׁד 3. שֵׁלַח 4. עֶבֶר 5. פֶּלֶג 6. רְעוּ 7. שְׂרוּג 8. נְחוּר 9. תֵּרַח 10. אַבְרָהָם
- מי קרא את שם בנו כשם אביו ? (יא, כו) תרח קרא לבנו נחור וגם לאביו קרא נחור
- מי היו שלושת בניו של תרח ? (יא, כז) אברם, נחור והרן
- כיצד קראו לנכדו של תרח ? (יא, כז) לוט
- הבא שני פירושים לביטוי: " וַיָּמָת הָרָן עַל פְּנֵי תֵּרַח אָבִיו " ? (רש"י. יא, כח) 1. בחיי אביו.
2. אביו מת שתרח הלשין על אברם בנו לפני נמרוד על שכתת את צלמיו והשליכו לכבשן האש והרן יושב ואומר בלבו אם אברם נוצח אני משל וואם נמרוד נוצח אני משל וכשניצל אברם אמרו לו להרן משל מי אתה אמר להם הרן משל אברם אני השליכוהו לכבשן האש ונשרף וזהו אור כשדים לכן זה כאילו אביו גרם לו לכך.
- מי היתה אשת אברם, ומי היתה אשת נחור ? (יא, כט) שם אשת אברם שְׂרִי וְשֵׁם אִשְׁתֵּי נְחוּר מִלְפָּה בֵּת הָרָן
- מהם שני שמותיה של אשת אברם ? אלו 4 רמזים יש בשמות אלו ? (רש"י. יא, כט) **יסכה.** זו שרה
יסכה - שסוכה ברוח הקודש
יסכה - שהכל סוכין ביופיה
יסכה - לשון נסיכות
שרה - לשון שררה.
- את מי לקח תרח איתו בלכתו לארץ כנען ? (יא, לא) את אברם, את שרי ואת לוט.
- מדוע נאמר " וַיִּצְאוּ אֲתָם ", ולא " וַיִּצְאוּ אִיתוֹ " ? (רש"י. יא, לא) ויצא תרח ואברם עם לוט ושרי (מלמד שהיציאה לא הייתה רק על דעת תרח)